

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 s., za četrt leta 80 sold.— Kdor sam po-nj pošilja, plača 2 g. 50 s. Za ude nar. - pol. društva „Gorica“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. pri knjigarju Sohar-u na Travniku.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravniku in sovredniku Antonu Laknar-ju, na Starem trgu (Piazza del Duomo) h. št. 361. Vse pošiljatve naj se **frankujejo**. Rokopisi se ne vračajo. **Oznani** se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 s. če trikrat, 15 s.; za kolek vsakrat 30 s.

„Tako je bilo!“

Na naši strani je omika, v našem tabru je svoboda, kar je zavedenih in olikanih Slovencev, vsi so z nami: večina naroda se vjema z našimi načeli. — Tako govorijo dan na dan naši nasprotniki „Mladoslavenci“, enak glas doni iz „Slov. Naroda“, „Soče“ in celo iz dunajske „N. fr. P.“

Dne 25. t. m. smo se pa do dobrega prepričali, da taka trditev, med svet zagnana, od nekaterih celo verovana, je le gola — fraza: dne 25. t. m. smo spoznali, da je ogromna večina goriških Slovencev na naši strani, prepričali smo se, da je našemu narodu „staro geslo: „vse za vero, dom in cesarja“ še vedno drago.

Svesti smo si bili, da bo napovedani občni zbor obilno obiskan, ali tako ogromne vdeležitve ne bi se bili nikdar nadejali: nazočih je bilo *sto sedem in sedemset* društvenikov, med njimi 25 duhovnov in 152 neduhovnov. Županov je bilo 17 starašin 40.

Seja se je začela točno ob 11 $\frac{1}{4}$ predpoldne. Društva prvosednik dr. Tonkli razloži v primernem govoru namen napovedanega zbora, odda potem predsedništvo odborniku g. V. Stubelj-i in se prodaja v stransko sobo. Na to bere društ. tajnik poročilo blizu tako-le:

Odbor društva „Gorica“ je izvršil sklep občnega zbora od 15. maja t. l. ter je po raznih krajih na Slovensko-Goriškem pozvedoval, koga mislijo ljudje priporočati za državnega poslanca v volilni skupščini

kmečkih občin. Poverjeniki društva so nam odgovorili, deloma pismeno, deloma ustmeno, da je *večina* ljudstva za dr. Tonkli-ja. Dobili smo taka poročila iz Bovskega, Cerkljanskega, Tominskega, Kanalskega, iz Brd, iz vipavske doline, s Krasa in celo iz sežanskega okraja. Jaz mislim, da moramo priporočenega kandidata na rešeto deti, da zvémo, kaj je na njem dobrega ali slabega. Pri postavljanju kandidata moramo biti previdni, da ne kupimo mačke v mehu.

Društveni organ „Glas“ je priporočal, naj se gleda pri kandidatu za državni zbor na njegovo dosedanje delovanje, ker le to nam zamore dati poročilo, da bo tudi v prihodnje delal. Ne bo toraj od škode, če nekoliko pomislimo, ali je bilo dr. Tonkljevo dosedanje delovanje in postopanje tako, da ga smemo z mirno vestjo priporočati za kandidata kmečkim občinam.

Dr. Tonkli je bil že naš poslanec, pogledjmo toraj, kako se je takrat obnašal, kako je takrat postopal, našemu narodu na korist ali pogubo.

Ko je bil on l. 1867 za poslanca proglašen, volil ga je dež. zbor v odbor, in ta ga je pošiljal kot odbornika večkrat v Trst k namestništvu, kjer so se razni *postavni predlogi* pretresali. Ravno ta odbor ga je volil tudi za *uda dež. šolskega sveta*, znamenje, da ga je imel za *sposobnega*.

Kot poslanec je delal dr. Tonkli za naš narod v deželnem zboru, v dež. odboru in v dež. šolskem svetu do meseca avgusta 1870. leta.

Poganjal se je v teh zborih odločno, pogumno, previdno in uspešno za vresničenje enakopravnosti slovenskega jezika z drugimi jeziki; potezal se je za to, da bi se Slovincem na Goriškem pravice ne kratile.

V deželnem odboru je slovensko uradovanje tako utrdil, da so se vse vloge slovenskih strank in županij, naj so bile oddane v katerem jeziku koli, le v *slovenskem* reševale; dognal je, da so se slovenskim strankam le slovenski odloki in dopisi pošiljali. Tako uradovanje je imelo ta nasledek, da so slovenske županije laško in nemško uradovanje popuščale in se slovenskega poprijemale. Dandanes se glasi skoro v vseh slov. županijskih uradih le domači jezik. Izjeme so kaj redke.

Naj važnejše je pa to, da je on vse v njegov delokrog spadajoče dopise c. kr. okrajnim oblastnijam, da celo namestništvu in ministerstvu le *slovenski* sestavljal, in da jih je dež. odbor v ravno tem jeziku odpošiljal.

Njegovo delovanje v deželnem zboru mora biti vsem znano, ker je bilo po slovenskih in celo neslovenskih časnikih razglašeno. Vsled *njegovega* predloga, vsled *njegovega* odločnega in previdnega postopanja je bilo sklenjeno, da se morajo tudi *zapisniki sej deželnega zbora* v slovenskem jeziku *sestavljati*, *brati* in *podpisavati*; dr. Tonkli je dognal, da so se morali vsi *postavni predlogi* v slovenščini *razpravljati* in sklepati; na *njegovo* prigovarjanje in dokazovanje je prišlo do tega, da je bilo spo-

Listek.

O pravem izrekanju latinščine.

Kdo ne vé tega, da drugojezičniki težko slovenski dobro izgovarjajo? Ali se je tedaj čuditi, da v izgovarjanju uže odmrlih jezikov, n. pr. starogreškega, latinskega, hebrejskega itd. nismo vsi ene in iste misli? Kar zadeva postavim starogreški jezik, eni izgovarjajo dvoglasne *ai*, *ei*, *oi* tako kakor so pisane, drugi pa kakor novogreki, ki *ai* kot *e*, *ei* in *oi*, kakor tudi *η* kot *i* izgovarjajo. In tu imajo v tem izgovarjanju Španci, Francozi in Angleži še svoje čudne posebnosti. Neki F. W. Wingfield Anglež, ki je bil do l. 1855 nekaj let tu pri nas v Gorici, učen in blag mož, mi je nekaj greški besedi *τὸν κυρίου* bral *tau kuriau*, in se je čudil, ko sem se mu smejal, ter djal, da pri nas tega nobeden drugače ne izgovarja, kakor *tu kiriu*. Zagotavljal me je, da na Angležkem greško vsi tako izgovarjajo, kakor on.

Da hebrejsko vsi enako ne izgovarjajo je tudi gotova resnica. Judje v jutrovnih

deželah, v Italiji in na Španskem izgovarjajo n. pr. prvi besedi, s kterima se začnjenja prva Mojzesova knjiga, *beresit bara* (t. j. v začetku je vstvaril); te isti besedi pa izgovarjajo judje v severnih delih Evrope, postavim, na Nemškem, *beresit boro*. Tako besedo *mošel* (vladar) izgovarjajo mavšeli itd.

Latinsko izgovarjajo povsod drugače, dovolj dokazujejo to ti le primeri: *mihi* (meni) Anglež izgovarja *majhaj*; *euge* pa judše, Italijanec *eudše*, Francoz *ūdše*, Nemec *ajge*, Španec *euhe*. Mi ki v Gorici, in sploh na laški meji živimo, slišimo skoraj vsaki dan laški način izgovarjanja latinskih besed. Kdor ni temu vajen, temu se mora čudno zdeti, slišati n. pr. *indženium* = *ingenium*, *rubidžine* = *rubigine*, *šire* = *scire*, *fačere* = *facere* itd.

Prigolj se pri nas v Gorici tudi kakšen krat, da dva, ali njih več se začnejo prepirati, ktero je pravo izgovarjanje latinskega. Dovolite mi, da tu sem postavim, kor jaz o tej stvari mislim.

Uže latinska slovnica, po kateri sem se leta 1831 v prvi latinski šoli učil,

ima koj v začetku to le opazko: „Das c sprachen die Römer wahrscheinlich überall wie k aus“ t. j. Rimljanje so, kakor je verjetno, *c* vselej ko *k* izgovarjali (Lat. Sprachlehre Erster Theil. Wien 1823. Vorerinnerungen. S. 4. Aum. 2.) In kar je tista slovnica le kot *verjetno* podajala, to Šulcova latinska slovnica vže kot *gotovo* uči, ki tako le piše: „C wurde ohne Ausnahme wie unser K gesprochen, also ganz gleich in *vinco*, *vincis*, *vincunt*, *vincant*, *vincent*. Erst Jahrhunderte nach Christus (noch nach Priscian *) ist der Gebrauch entstanden, das c vor e, i, y, ae, oe, und eu (in *ceu*) gleich unserem z auszusprechen... G wurde in der ältesten Zeit wie C geschrieben und auch ähnlich gesprochen.“ (Schultz Lat. Sprachl. Paderborn. 1853 S. 5.) to je: „C se je brez izjeme izgovarjal ko *k*, kedaj popolnoma enako v besedah *vinco*, *vincis*, *vincunt*, *vincant*, *vincent*. Še le nekaj stoletij po Kristusu (še po Priskianu) so začeli *c* pred *e*, *i*, *y*, *ae*, *oe*, in *eu* (v

*) Priscianus, ali Priskijan, iz Cezareje, bil je v šestem stoletju po Kr. učitelj latinskega jezika v Carigradu.

ročnikom v deželni zbor na voljo dano, tudi v materinščini sporočati. S tem je bila enakopravnost slovenskega jezika z laškim zagotovljena in tudi praktično vpeljana.

Omenim še to, da je dr. Tonkli stavil interpellacijo za **zedinjeno Slovenijo**. To je našlo velikanski odmev po vsem Goriškem, kar pričajo v „Slov. Narodu“ konec leta 1869 priobčene zaupnice slovensko-goriških županij.

Dr. Tonkli je bil tisti, ki je v dež. šolskem svetu predlagal, da mora deželni šolski svet vsem njemu podložnim šolskim oblastnikom in strankam na Slovenskem le slovenski dopisavati, kar je bilo tudi sprejeto. Ta sklep je bil dober kašipot vsem okrajnim in krajuim šolskim svetom, moral so namreč tudi oni uradno se posluževati maternega jezika.

Posebne zasluge za nas Slovence si je pridobil dr. T. tudi s tem, da so bili po njegovem prizadetju odločni in odlični možje za šolske nadzornike imenovani. Dr. T. je dognal tudi to, da je dobil tominski okraj, rodoljubnega duhovnika (č. g. Žnidarčiča) za nadzornika. Na Tominskem podučujejo večidel duhovniki, toraj, si je mislil, bo spreten v šolstvu praktično izurjen duhoven najlože vspešno delal.

To so facta, to so dejanja, katera jasno govoré za dr. Tonkli-jevo rodoljubno in vspešno delovanje v korist našega slovenskega naroda, in težko boste našli na Goriškem drugega rodoljuba, ki bi bil toliko storil za narod in pravice njegove, in sicer storil — v tako kratkem času.

Ta njegova dejanja in njegov skoz in skoz možki značaj so nam porok, da bo tudi v državnem zboru odločno, pogumno, previdno in vspešno tirjal, zagovarjal in branil vse pravice Slovencev.

Na to vstane prvosednika namestnik ter pojasnuje, da ima g. Tonkli za to nasprotnike, ker je društvenik društva na verski podlagi, in predlaga, naj ga nazoči, ako se jim prav zdi, postavijo za kandidata v volilni skupščini

...ceui) izgovarjati enako našemu c (nemškemu z).... G so v starih časih c pisali in izgovarjali.

Da se je G pisal in izgovarjal kakor c, kaže Duiljev steber v Rimu z napisom, v katerem stoji *Cartacinenensis* za *Carthaginenses*, *cerens* za *gerens*, *lecioneis* za *legiones*, *macistratos* za *magistratus* itd.

Meni, da po pravici povem, se je od nekdanj čudno zdelo, da je sv. Hieronim hebrejsko črko p, ki je naš K, vselej C pisal v lastnih imenih, tudi pred e in i, n. pr. *Cedar*, *Cedimoth*, *Cibsaim*, *Cin* itd. kar je v hebrejskem pisano *Kedar*, *Kedimoth*, *Kibsaim*, *Kin*. In glejte! v naših dneh je dokaj učena knjiga na Nemškem na svetlo prišla, pod naslovom: *Kaulen. Handbuch der Vulgata. Mainz 1871. Kirchheim*. V tej knjigi beremo koj na str. 9. to le: „Ko latinski tekst Vulgate tako izgovarjamo, kakor sploh izgovarjamo latinsko, moramo vendar hebrejska lastna imena nekako drugače izgovarjati, to je, C

(Dalje prih.)

kmečkih občin. Pri glasovanju, ki se je ustmeno vršilo, so bili vsi za dr. Tonkli-a; ne eden se ni zoper njega oglasil, znamenje da mu kaj zaupajo. Vrh tega je došlo predsedništvu društva „Gorica“ še 17 pisem, v katerih naznanjajo odlični, rodoljubi, da bodo pri prihodnji volitvi ves svoj upliv zastavili, da zmaga dr. Tonkli.

S tem zborom se mi verskonarodni lahko ponašamo, lahko bi tu z našimi nasprotniki resno besedo spregovorili pa nečemo. Pokazali smo, da smo se doslé za pravično reč potezali, da smo našemu narodu iz srca govorili. Bog ga živi!

Beseda o omiki in napredku.

„Omika, omika! napredek, napredek!“ Tako neprenehoma doni iz mladoslovenskega tabra. Človek, ki toliko krika čuje, toliko vpitja po omiki in napredku, bi moral misliti po prigovoru: „o tem se največ govori, česar kedo pogreša“, moral bi misliti, da je pri nas Slovencih strašna egiptovska tema, tema takó gosta, da bi jo lahko s škarjami rézal; misliti bi moral, da — medtem ko so drugi narodi napredovali „bis zu den Sternen weit“ — da mi siromaki za tisoč in tisoč leti za njimi stojimo v vsakem oziru, da je pri nas vse siróvo, nevedno, neumno takó, da bi nas poslali lahko k očetu Abrahamu v šolo. Ali je naš národ pa rés duševno takó zanemarjen, ali je res takó zaostal, da ne smé stopiti v vrsto drugih narodov? Odgovorimo pošteno!

Da nijsmo dosegli še najviše stopinje omike, da v duševnem in gmotnem oziru lahko še napredujemo, no! to je pač gotovo; ker nikédó, (ne posameznik ne cel narod) nij tako visoko splezal, da ne bi mogel koraka naprej pomakniti: človek je vednega spopolnenja zmožen. Če se pa prasha: ali smo v primeri z drugimi narodi res zaostali, neomikani? — moram to prav odločno tajiti. Naš narod se gledé izobraženosti lahko ponosno na stran postavlja prostemu ljudstvu vsacega družega naroda!

Vže rajni Vodnik nam je pel hvalo, da za nauk smo prebrisane glave. Kar Slovenec vidi in čuje, to je hipoma njegova lastnina. Da se tujih jezikov igraje naučimo, je povsod znano. Ako pride slovensko dete ali pa tudi odrasčen človek med Nemce, se v pol leta več nemščine nauči, kot kak Lah v dvajsetih letih. Enako nam gre z drugimi rečmi. Toda ne samo, da smo zmožni, tudi vedoželjno močno vedoželjno je slovensko ljudstvo, — podarjene mu zmožnosti tudi lepo rabi, ne pusti jih rujaveti zakopanih. Ponudi Slovencu lepo pesmíco, lep govor ali karkoli dobrega in koristnega, — sprejel bo to z odprtim uhom in duhom! Najbolji dokaz za našo vedoželjnost je velikansko društvo sv. Mohora, ki šteje vže blizu 22000 udov. Kaj tacega ne more pokazati pod solncem noben narod, ki ima tako malo številice ljudi! In koliko se zraven teh še drugih knjig prebere po slovenskih vaseh! Kjer pa zmožne glave vžijejo toliko duševne hrane, — pač ne more ljudstvo biti tako zabito, tako nevedno, — marveč razmérno na precej visoki stopinji. To tedaj nese vže zdrava pamet. Toda čujmo kritiko moža, ki nij ro-

jen in vzrejen na naših tleh. Kaj pravi tisti znani Rus, ki je pač dovolje jasno dokazal, da nij v nas ravno posebno zaljubljen? On nam je moral priznati, da slovensko ljudstvo tako visoko stoji, kot vsako drugo, ki je njemu znano. In videl je mož vže mnogokaj — zato se mi zdi v toj zadevi kompetenten sodnik.

Taka je dragi moji! Kar pa ceno naše omike še neizmerno povišuje in nas nad druge povzdiguje je to, da smo si jo vstavili sami sè svojo močjo, da smo jo dosegli z lastnim trudom, po požrtvovalnosti sinov naše domovine, brez tuje podpore, da celo kljub sovražnemu prizadevanju protivnih nam vlad in družih sovražnikov naših. Ponosno sme tukaj Slovence nase obračati Šillerjeve besede: „Selbst erschuf er sich den Werth“!

No, ko smo prišli do tega, prašajmo se sedaj: Kedó je našemu ljudstvu pripomogel, da se je takó visoko povzdignilo? Ali vi, ki nosite na zastavi omiko in napredek, ali pa morda celo tisti, ki jih s posebnim veseljem omikano in olikano zmerjate in razupijate za mračnjake, nazadnjake, za sovražnike omike in napredka? Dajmo si rajtengo! Naj se izčisti zrak, izčistijo nazorí, da ne bo mogel nikedo s puhlimi frazami prostega človeka slepiti in begati!

Zanašaje se na poštenost Vašo, nasprotniki naši stavim vam ta vprašanja: Kedó je slovenskemu narodu v prejšnjih časih delil edino duševno hrano? Kedó je Slovence narodno vzbudil iz tisočletnega spanja? Kedó je dosedaj več delal na književnem polji za omiko prostega ljudstva? Kedó je dosedaj največ deloval v šoli, ki je dom omike in napredka?

Roko na srcé in odkritosrčno povejte: ali nij to vse ali vsaj skoro vse zasluga tako imenovanih Staroslovencev in tako psovanih mračnjakov in nazadnjakov? Kedor je pošten nasprotnik, komur nij strast oslepila uma in zadušila pravočutja, moral bo rad ali nerad to zaslugo naši stranki priznati!

(Dalje pride.)

Dopisi.

Iz tominskega okraja, 22. avgusta.

Dopisnik iz Kobarida naznanja v 32. št. „Soče“ veliko žalost, ki je zadela Pagliaruzzi-evo družino zavoljo smrti 23 letnega sina, dobrega in nadepolnega mladeniča, nima pa za umrlega ne ene besede krščanskega voščila za njegov večni mir in pokoj v Bogu. Morda se je dopisnik nasrkal Vogtovega nauka, trdečega, da sta si opica in človek v rodu! Pa pustimo to, dandanes se ti ljudje za „omiko in svobodo“ vneti le posmehujejo, če jim kaj o veri črhneš.

Dopisnik graja kobaridsko navado, na dan pogreba ubogim starim in otrokom milodare deliti, in hvali Pagliaruzzi-a na vsa usta, da je staro, ljudstvu sveto navado preziravši 50 gl. za napravo šolske knjižnice podelil.

Pa slišite, kako lepo piše ta dopisnik: Tù je navada, da dan pogreba, bodi si premožnega ali ubogega, delijo se milodari starim ubogim pa tudi otrokom, ki brez

izjeme za te novce roke stezajo. A to nij čuda, saj cvenk še malo dete rado ima, zato kedo bi jim tega ne privoščil, ako bi ga znali prav obrniti (kakor on). Gotovo nihče! To pa ni tako. Otroci z denarjem ne znajo gospodariti, (kaj pa stari ubogi?) kajti kakor pijanca novce v žepu teži (prilika na pravem mestu, kaj ne?) tako otroka ta ščiplje, in komaj ga dobi, hajdi po zeleno sadje, sladkarije ali pa za kak vogel, in prične se za novce igra. Kedo je tega kriv, naj blagi čitatelj sam sodi. — Kako lepo in dosledno piše ta g. šolski svetovalec!

Tu prašamo gosp. dopisnika — svetovalca: Ali ni dobro in hvalevredno, da se ubogim miloščina deli? Ali bi bilo pametno in pravično odpraviti to lepo krščansko navado zavoljo nekoliko nepredvidnih otrok, ki prejeti dar (en krajcar, k večjemu en groš) za sadje ali sladkarije izdajo? Ali ne privoščijo g. svetovalec svojim otrokom nikdar sadja . . .? Mislimo da! Čemu toraj je tako nestrpljiv do drugih otrok? Naj nam pa gospod dopisnik pové, ali ni mnogo otrok, ki prejeti dar staršem nesejo, ki jih pri tej priložnosti podučé, naj za rajncega molijo in denar lepo hranijo?

Če pa kak otrok svoj darček zlorabi, če ga zaigra, kedo je tega najbolj kriv? Ali ne učitelj, ki ima dolžnost izročeno mu deco tudi k varčnosti napeljevati? Ali se ne prigodi večkrat, da izšolani otroci pridobljeno znanje napak obračajo, toraj bi morali, ako hočete dosledni biti, nasvetovati, naj se odpravijo šole, učitelji in šolski svetovalci!!

Pa pustimo te nedoslednosti in taka smešna uprašanja, lotimo se nekaj drugega. G. dopisnik dalje piše: Oče rajncega pa, občno spoštovani g. Pagliaruzzi, previden in pameten mož, (v tej zadevi ne veliko) je to vse dobro (?) preudaril, in namesto novce deliti, ter vodo v morje vlivati, (čujte!) sklene, kar cvenka nobenemu ne dati, in to dá hitro po pogrebu objaviti s pristavkom, da miloščina za rajncim ne bo se, kot navadno, delila, temuč da se odločeni znesek v prid tukajšne „ljudske šole“ obrne. Mrmranje res nastane mej nepotrebnimi berači, ki so tudi iz bližnjih sosesk tja prihiteli, ali še huje je bilo otrokom, ki so po zelenih slivah užé slince cedili. Bogatin je, in če on nam nič ne da, kedo pa dá? (pravično mrmranje). G. dopisnik hvali na to g. P. hvalevredno (?) postopanje ter pozivlja tudi druge, naj ga v tem posnemajo.

Kobaridci, veselite se! Slišali ste novi nauk in novo modrovanje vašega šolskega svetovalca. Posnemajte ga, ter utrdite svoja srca proti ubogim. Če kedo v vaših hišah umrje, odpodite vse reveže, ki vas bodo milodara prosili, in za groše, ktere ste ubogim namenili, napravljajte „knjižnice“, one bodo koristile Vam in Vašemu rodu, one vas bodo rešile — lakote in žeje!

H koncu svetujem g. svetovalcu - dopisniku, naj drugo pot ljudstvo popraša, kako in kaj misli o taci hvalevrednih napravah, da ne bode stavil več nasvetov, revežem v škodo, sebi pa v nečast. — r—

Ogled.

Avstrija. Govori se že zopet o ministerski krizi; češki namestnik, bar. Koller, bi imel postati ministerstva predsednik in sedanji predsedn., kn. Auesrperg, bi šel na njegovo mesto v Prago. S Kollerjem bi nam bilo malo pomagano, a toliko bi vendar ta prememba izdala, da bi se vničila slepa vera v vstavoverno nezmotljivost sedanjih ministrov — in „zrno k zrnu — pogača“. Je pa tudi še več družih znamenj, ki kažejo, da ni vse zlato, kar se blišči na sedanjem sistemu in sedanji vladi. V naj viših krogih veje neka sapica, ki ministrov nič kaj prijetno ne hladi. Tako n. pr. se ima za gotovo, da se cesarjeva rodovina ne udeleži prihodnjih volitev za drž. zbor, kar bi pomenilo, da se krona ni zavezala vzdržavati prav sedanji (centr.) sistem. Vse diši nekako po tem, kakor bi hotel cesar ponavljati znani Belkredijev rek: „Prosta je pot.“ Med tem pa išče vlada neke srednje zlate poti v — sami sebi. Ne vidi namreč rada skrajnih strank, ni katoliško-konservativnega, ni radikalnega (mladonemškega demokratičnega) volim. gibanja, naj bolj mar pa jej je za to, da pridejo tudi opozicijski izvoljenci v zbor. Ali pa pridejo, ni še gotovo. Opozicija je mislila popred še le po volitvah pomeniti se, ali ima iti v Beč, ali ne; zdaj pa se sliši, da se češki deklaranti že pred volitvami (7/9) snidejo v posvetovanje v tej zadevi.

Pretekli teden (21. avg.) je obhajal kardinal-nadškof Rauscher petdesetletnico svojega mašništva. Malo kdo je bil o tej priliki počesčen, kakor ta (naj bode njegovo politiško mišljenje kakoršno hoče) na vsak način odlični možak. Papež mu je pisal sprelepo voščilno pismo in poslal krasen spominek, naš cesar mu ni poslal le spominka (svoje podobe v predragocenem okvirji), tem več prišel je iz Išelna na Dunaj in šel častitljivega starčeka (svojega nekdanjega učitelja) v njegovo poletno bivališče (Št. Vid) osebno obiskat. Družih počesčevanj — brez števila — ne bomo omenjali.

Časniki so vsi polni imenikov tistih razstavcev, katerim je bilo 18. t. m. prisojeno priznanje. Ako smemo soditi po naših domačih razstavcih, gre misliti, da je bila komisija jako radodarna, ker ni nobenega brez kakega poslavila pustila. — V saboto (23. t. m.) so napravili v razstavnih prostorih posebno veselico, ktera je privabila (v prvo, kar je razst. odprta) 100 tisuč ljudi noter; pričakovali so jih pa dvakrat toliko. — O koleri nikdo nič pravega ne ve, kako je ž njo na Dunaji; gotovo je menda, da, kar se uradno o njej poroča, je vse premalo hudega.

Na Slovenskem raste „Narodovec“ predrznost in nesramnost v tisti primeri, po kateri padajo njihove volilne akcije. Non plus ultra sta sestavka „Proč s šolami, proč z učitelji“ v št. 194, in „Herman 1861. in 1873. leta“ (dop. iz „ptujske okolice“) v št. 196. Ne moremo se spomniti, da bili kdaj v katerem še tako umazanem inostranskem listu, enako sprevračanje dejanskih reči, enako zavestno, zlovoljno

pačenje nasprotniških načel, nasprotniškega polit. nameravanja čitali. Taka časniška korrupcija, kakoršno sedaj „Narod“ brez-sramno svetu kaže, je že prav „unicum“. — V Ljubljani je bila 20. t. m. sodn. obravnava v Vošnjak-Klumovi zadevi; Kl. je obsojen (!) na 4 dni zapore! Radi bi ta rekli: „Difficile est, satyram non scribere“, ali bolje je, da počakamo, kako 2. instancija stvar razsodi.

Na Ogerskem je umrlo letos za kolerico že 60 tisuč ljudi; na Hrvaškem pa 5000.

Hrvaški zbor se je pričel 25. t. m. Naj važnša njegova naloga bo, da potali ali zavrže pogodbo regnokolarnih deputacij (ogerske in hrvaške); verjetniše je, da večina zbora pogodbo sprejme.

Vnanje države. O francoski fuziji (spravi Orleanscev in Bourboncev) vse polno govoric, pa nič se ne ve, kaj je pravo. Gotovo je, da se na Francoskem ogromna večina zaupljivo obrača proti rešilni legitimni monarhiji, ktera bo pa že vedela, da je zgodovina „učiteljica življenja.“ To je hudobna sleparija v serce zadetih liberalcev in republikancev, če trdijo, da restavracija pod Henrikom V. pomeni „sredoveško mračnjaštvo“. Ne, ne, pomeni le povzdigo in trjenje zdravih načel v naši gnjili, breznačelni dobi. Sicer pa že vemo, kaj je njim „mračnjaštvo“; „mračnjaštvo“ in pozitivno krščanstvo, celo poz. verstvo sploh — to je njim vse eno. — Minister Broglie je zopet pri nekem slavnostnem obedu zatrdil, da hoče Mac Mahonova vlada na vsak način zatreti radikalizem.

Na Španjskem postopa madridska vlada zdaj, po tem ko je po večem radikalne vstajnike užugala, krepkeje proti Karlistom. Poslednjih armada šteje 28000 mož pešcev, precej konjikov pa premalo topov. Proti njim je poslala madridska vlada 90 tisuč vojakov in primerno reservo. (NB. Vesti iz Španije dohajajo skor vse iz madridskih virov, ki so pristranski in ne zanesljivi.) Kastelar-ja si misli izvoliti večina madr. kortesov za predsednika. On ima iti neki tudi prosit evropske vlade, naj bi priznale madridsko republiko.

Nemčija. Čudovita je pač moč katol. cerkve. Dva (!) škofa storita po svoji dolžnosti to pa to, kar ni vladi všeč, in — vsi uradniški polki in vse časnikarske čete se vzdignejo zoper — nju! Kakor z Ledohovskim, tako delajo zdaj Prusaki se škofom staroslavne Fulda-e (Kött-om). Čim bolj se katoličanstvo na Francoskem oživlja, tem bolj ga tlači Nemčija, boječa se povračila od zahoda.

Domače novice.

(Za novomašnike) v goriški nadškofiji bodo Nj. prevz. knezo-nadškof posvetili v nedeljo 31. avgusta č. gg. čertoletnike: Dugolin Janeza iz Škrbine, Kodre Janeza iz Šentvida na Ipavskem, Lenardig Friderika iz Kviškega; tretjeletnike: Batagelj Antona iz Kamenj, Chiarutin Martina, Ferfolja Andreja iz Dobrdo, Golob Jožefa iz Solkana, Kodelja Jožefa iz

Zagore, Kravanja Andreja iz Bovca. Subdiakon (24. avg. in diakonat 29. avg.) sta dobila s prejšnjimi čč. gg. Zurman Karol iz Gorice (četrtoletnik) in Godnič Jožef iz Komna (tretjeletnik) dobila ker, sta premlada, presbyterat kasneje.

(V zavodu pri gluhanemih) bode prihodnji ponedeljek, 1. sept. konecletni šolski izpit.

(Na deželni kmetijski šoli) se začne poučevanje 9. septembra.— V kmetijsko šolo se sprejemajo mladeniči, ki so vsaj 15 let stari, lepega pravnega obnašanja in so dovršili nižji gimnazij ali pa nižjo realko z dobrim uspehom. Kedor ni zadestil tem zahtevam, se sprejme le tedaj, ako ga po prestalem postavnem izpitu vodja slovenskega oddelka za sposobnega spozna.

Vpisujejo se novi dijaki 6., 7. in 8. septembra od 8—12. ure prepold. v deželni kmetijski šoli goriški (pri mestnem vrstu).

Razne vesti.

— Kolera je pobrala letos samo na Ogrskem nad 60 tisoč ljudi.

— „Sočani“ ne bobnajo. — „Blatovski list“ ni sè zborom „Goričarjev“ nič kaj zadovoljen. No, to je kaj naravno. Predno so „Sočani“ v enak shod 47. svojih vernih spravili, so morali tako bobnati, da jih je celó kr.ški podžupan slišal, pa kaj slišal, celó vabilni list so mu v hišo zagnali, čeravno nij ud njihnega društva. Cerkovniki, ki so se, po poročilu „blatovskega lista“, shoda „Goričarjev“ vdeležili, so bili najbrže „cerkovniki učenjaškega shoda“, ktere je znani njih „fajmošter“, povsod pričujoči možiceelj, pooblastil, da so — vohali. Je prav vse v „vorenge!“

— Albert Samasa, slavnoznani ljubljanski zvonar, je dobil na dunajski razstavi za svoje zvonove najvišje odlikovanje (Fortschrittsmedaille). Razen njega je v Avstriji došla ta čast edinega Helzer-a, zvonarja v dunajskem Novem Mestu (Wiener-Neustadt). Znamenje, da je S. bron res izvrsten.

— Za zvonove na sv. Gori so darovali: farmani in vikar v Medani 14. gl. 90 kr.; farmani in vikar v Štjaku 15 gl.

Poslano.

V Gorici, 27. avgusta. V 34. št. „Soče“ se nahaja dopis: „V Gorici, 16. avgusta (naš prepir)“, kateri tudi mojo osebo omenja in meni neke pregrehe očita. Ker bi Slovenci po Goriškem, katerim niso natanko znane naše razmere v mestu, vtegnili imeti vse za resnico, kar jim „Soča“ o meni pisari, naj mi bode dovoljeno, da tudi jaz te reči pojasnim.

Že pri prvem občnem zboru političnega društva „Soča“ leta 1869 pri volitvi zatrdnega odbora, ste se pokazali dve stranki: ena je kandidirala mene, druga gosp. dr. Lavrič-a za predsednika. Zmagala je prva stranka in jaz sem bil za predsednika „Soče“ izvoljen. V društvenem odboru pa ni bilo prave edinosti, ker ste bili tudi v njem zastopani obe stranki. Lavričeva

stranka je hotela že od začetka, da bi pri prvem prihodnjem obč. zboru na dnevni red dejali zaupnico interpellantoma za zedinjeno Slovenijo v Goriškem dež. zboru, to je, meni in gosp. dr. Žigon-u, drugim slovenskim poslancom pa nezaupnico. Ker je pa bila ravno ta interpelacija dala povod prepiru med „Slov. Narodom“ na eni in „Domovino“ in „Novicami“ na drugi strani, in ker bi bil s takim postopanjem društva „Soče“ postajal razpor še večji, ustavljal sem se predlogu za zaupnico in nezaupnico, in zatoraj pod mojim predsedništvom ni prišlo do tega. Ker so pa odborniki Lavrič-eve stranke vselej dotični predlog ponavljali, in ker se nisem mogel o koristi tega predloga prepričati, bilo je to postopanje meni nasprotnih odbornikov pravi povod, da sem se predsedništvu „Soče“ odpovedal. Iz odbora pa nista izstopila samo 2 odbornika, ktera sta sedaj v društvu „Gorica“, ampak še en odbornik, namreč, gosp. dr. Abram. Ako tedaj moji nasprotniki meni izstop iz „Sočinega“ odbora v greh štejejo, zakaj ne rabijo enake mere tudi proti mojemu prijatelju, dr. Abram-u?!

Da bi bilo v letu 1870 prišlo društvo „Soča“ po predsednikovi neprevidnosti v kolizijo z državnim pravdnikom, ni res, marveč se je to zgodilo po neprevidnosti tedanjega prvega tajnika. Tudi ni res, da bi se bil jaz zagovarjal po italijansko, ker kličem vse tedanje gg. odbornike, posebno gosp. dr. Lavrič-a in E. Klavžarja na pričo, da sem jez zagovarjal pri obravnavi pred sodnikom, gosp. adjunktom Tominz-em, pri c. k. mestni pooblaščenih sodnji v Gorici sebe in vse odbornike v slovenskem jeziku. Ker pa zapisovalec ni umel slov. jezika, sem bil prisiljen potem ves slovenski zagovor prevesti in narekavati v laškem jeziku. Da sem jez svojo nalogo takrat dobro izvrševal, bodi v dokaz, da mi je gosp. dr. Lavrič častital z besedami: „Zdaj sem se pa prepričal, da ste Vi pravi govornik.“

Zakaj sem jez leta 1870 pri volitvah za dež. zbor padel, bodem v kratkem povedal. Pred volitvami so bili moji nasprotniki raztrosili po Tominskem, kjer je bil moj volitveni okraj, govorico, da sem jaz postal nasprotnik predelske železnice, in da se potegujem za ložko železnico. Dne 13. junija 1870 so se bili sešli vpljivni volilci tominskega okraja v Kobaridu. Še pred shodom mi je pisal prijatelj s Tominskega pismo, in me povabil, da naj bi se opravičil o zgorej rečeni govorici. Po naključbi mi je došlo to pismo v Benetke, kjer sem bil zarad nekega opravka, ravno dne 13. junija 1870. Moj prijatelj pri shodu v Kobaridu ni imel od mene odgovora in me toraj ni mogel zagovarjati, kar je sum govorice poterdilo. Zatoraj so volilci postavili za kandidate gg. Winkler-ja, Goriup-a in Pagliaruzzi-a. Čeravno sem potem v „Slov. Narod“ tisto govorico izrekel za lažnjivo, kakor je res bila, so se vendar volilci držali storjenega sklepa in sem se jaz pri volitvi v Tominu kandidaturi odpovedal.

Pri „Soči“ pa nisem moledoval za poslanstvo in tudi sedaj ne bom. Tudi ni res, da bi bil jaz kandidiral 23. februarja 1871 za odbornika „Soče“, in, ako sem kak glas imel, nisem se gotovo zanj po-

tezal; zategadel me tudi to čisto nič ni razjezilo, da nisem bil za odbornika izvoljen.

Tudi ni res, da bi bil jaz v pismu do tedanjega urednika „Naroda“ nekatere gospode od „Soče“ prav očrnil; in za romanje dopisov iz Gorice in z Goriškega v „Slov. Narod“ nisem jaz čisto nič odgovoren, čeravno moram priznati, da so bili ravno v prvi polovici 1871. l. dopisi iz Gorice in Goriškega jako zanimivi in rodoljubni. Izmišljeno je tudi da bi se jaz nanašal v „Glasu“ na iste dopise, in ako je kedo v letošnjem „Glasu“ možakom „Soče“ izpulil vse pavovo perje, z akaj se, gospodje, hudujete nad menoj?! Pustite v miru mene, od ktereга niste terpeli, možje od „Soče“, nobene krivice.

Dr. Tonkli.

Listnica uredništva: Staraš. v Gabr. prihodnjič.— G. Kl. ta: Za ta pot prepozno.

Borsni kurzi na Dunaji 28. avgusta.

	gl. kr.
Enotni drž. dolg. v papirju	69.75
„ „ „ „ srebru	73.15
Drž. posojilo leta 1860	101.50
Akcije narodne banke	973.—
Kreditne akcije	240.50
London	111.20
Napoleon d'or.	8.96
Cekini	5.36
Adžjo srebra	106.25

Oznanilo.

Vodstvo goriške zastavljavnice, ustanovljene po grofu Jožefu Thurn-u, naznanja, da se bodo prodajale na javni dražbi. dne 11. septembra 1873 in po tem iste še ne rešene zastave, ki so bile II četrt leta 1872 (to je: mesca aprila, maja in junija 1872) zastavljene.

V Gorici dne 16. avgusta 1873.

Vodja:
FABRIS.

Javna Zahvala!

Podpisana si štejeta v svojo dolžnost „prvi občni zavarovalni banki Sloveniji v Ljubljani“ za popolno povrnitev škode, katero nama je učinil požar dne 17. aprila l. l. na najinih poslopih, najino najsrčnejo zahvalo javno izreči in jo p. n. občinstvu najgorkeje priporočati.

Za odškodnino se imava zahvaliti banki Sloveniji tem bolj, ker je imela ona zarad neke najine zamude na podlagi njenih zavarovalnih pogojev pravico, odškodnino popolnoma odreči.

V Ljubljani dne 25. avgusta 1873.

Joše Dežman
F. anc Šarc.

posestnika v Kurjivasi.